

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

*«Психологічні особливості емоційної
регуляції в процесі формування пізнавальних
інтересів учнів підліткового віку»*

Виконала: здобувач 2 курсу,
групи ПС-22м
Спеціальності 053 «Психологія»
Дмитренко З.В.
Керівник: Волкова Н.П.,
д-р. пед. наук, професор

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ

Дмитренко З.В. «Психологічні особливості емоційної регуляції в процесі формування пізнавальних інтересів учнів підліткового віку»

Пізнавальний інтерес постає як одна з умов досягнення ефективності та високої якості освіти. Наявність пізнавального інтересу у процесі навчання забезпечується зростанням свідомого відношення до навчання, розвитком пізнавальних процесів, вміння ними керувати, свідомо їх регулювати.

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичний аналіз психологічної літератури стосовно проблеми пізнавального інтересу, його формування в процесі навчально-пізнавальної діяльності та проблеми емоційного впливу на процес формування інтересів учнів підліткового віку.

З'ясовано, що емоційні стани школярів суттєво впливають на характеристики їхньої пізнавальної діяльності, причому вони здатні здійснювати як позитивний – регулюючий, так і негативний – дезорганізуючий вплив на навчально-пізнавальну діяльність учнів.

Встановлено та охарактеризовано психологічні чинники впливу на пізнавальні інтереси школярів.

Встановлено прямий кореляційний зв'язок між показниками, одержаними в ході дослідження навчально-пізнавальних інтересів та емоційних станів учнів. Результати дозволили констатувати, що позитивні емоційні стани учнів в ході навчально-пізнавальної діяльності є передумовою у становленні пізнавальних інтересів підлітків.

Розроблено та апробовано психологічну програму формування пізнавального інтересу підлітків засобами емоційної регуляції, основними напрямками роботи якої виступили: проведення індивідуальних бесід з учнями, організація та проведення соціально-психологічного тренінгу з формування вмінь саморегуляції емоцій для підлітків; організація та проведення психологічного тренінгу емоційної саморегуляції для вчителів; розробка психологічних рекомендацій для батьків та вчителів з питань розвитку пізнавальних інтересів дітей підліткового віку; індивідуально-психологічне консультування учнів, батьків, вчителів.

Визначено, що створення ситуацій, що укріплюють позитивні емоції школярів і роблять ці емоції більш вибірковими, більш виразними і стриманими, безпосередньо впливає на формування прийомів керування учнями своїми емоційними проявами в ході навчально-пізнавальної діяльності.

Доведено, що застосування комплексного психологічного корекційно-розвивального впливу засобами емоційної регуляції дозволяє оптимізувати процес формування пізнавальних інтересів у підлітковому віці під час навчальної діяльності.

Ключові слова: емоційна регуляція, пізнавальна діяльність, формування пізнавальних інтересів, учні підліткового віку.

S U M M A R Y

Dmytrenko Z.V. «Psychological features of emotional regulation in the process of forming cognitive interests of adolescent students»

Cognitive interest appears as one of the conditions for achieving efficiency and high quality of education. The presence of cognitive interest in the learning process is ensured by the growth of a conscious attitude to learning, the development of cognitive processes, the ability to manage them, and consciously regulate them.

In the qualification work, a theoretical analysis of psychological literature on the problem of cognitive interest, its formation in the process of educational and cognitive activity and the problem of emotional influence on the process of forming the interests of adolescent students is carried out.

It has been found that the emotional states of schoolchildren significantly affect the characteristics of their cognitive activity, and they are able to exert both positive - regulating and negative - disorganizing influence on the educational and cognitive activity of students.

The psychological factors of influence on the cognitive interests of schoolchildren are identified and characterized.

A direct correlation between the indicators obtained in the study of educational and cognitive interests and emotional states of students has been established. The results allowed us to state that positive emotional states of pupils in the course of educational and cognitive activities are a prerequisite for the formation of cognitive interests of adolescents.

A psychological program for the formation of cognitive interest of adolescents by means of emotional regulation has been developed and tested, the main directions of which were: conducting individual conversations with students, organizing and conducting socio-psychological training on the formation of emotional self-regulation skills for adolescents; organizing and conducting psychological training of emotional self-regulation for teachers; developing psychological recommendations for parents and teachers on the development of cognitive interests of adolescent children; individualized training of teachers.

It is determined that creating situations that strengthen positive emotions of schoolchildren and make these emotions more selective, more expressive and restrained directly affects the formation of methods of managing students' emotional manifestations in the course of educational and cognitive activities.

It is proved that the use of complex psychological correctional and developmental influence by means of emotional regulation allows optimizing the process of forming cognitive interests in adolescence during educational activities.

Keywords: emotional regulation, cognitive activity, formation of cognitive interests, adolescent students.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В КОНТЕКСТІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	7
1.1. Проблема пізнавального інтересу як предмет наукових досліджень.....	7
1.2. Емоційний фактор в навчально-пізнавальній діяльності суб'єкта.....	22
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	27
2.1. Обґрунтування методів і прийомів діагностики пізнавального інтересу.....	27
2.2. Динаміка змісту пізнавальних інтересів підлітків.....	41
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗАСОБАМИ ЕМОЦІЙНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ.....	56
3.1. Специфіка впливу емоційних компонентів на формування пізнавальних інтересів.....	56
3.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.....	69
Висновки до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	86